

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
06 ΙΟΥΝΙΟΥ 2025**

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α.** «Πανελλήνιον»
- β.** Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής
- γ.** ΠΑΟΥΕΡ

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πληροφορία και δίπλα του τη λέξη **Σωστό**, αν η πληροφορία είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πληροφορία είναι λανθασμένη:

- α.** Οι Έλληνες της Διασποράς αναδείχθηκαν πρωτεργάτες στους αγώνες για τη δημιουργία μιας αυτόνομης Ποντιακής Δημοκρατίας.
- β.** Η ελαιοκομία ήταν αρρώστια που αποτελούσε μάλιστα για την αγροτική Ελλάδα ως τα μέσα του 20ού αιώνα.
- γ.** Οι προσπάθειες αποκατάστασης του προσφυγικού στοιχείου κατά τα πρώτα χρόνια της οθωμανικής περιόδου δεν προκάλεσαν αντιδράσεις.
- δ.** Μετά το 1833 τέσσερις μεγάλοι ελληνικοί τραπεζικοί και εμπορικοί οίκοι της Κωνσταντινούπολης έλεγχαν σχεδόν όλη την οικονομία του ανατολικού Πόντου.
- ε.** Ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος δεν εγκαθίδρυσε δικτατορία, αλλά προώθησε τα αιτήματά του μέσω της Βουλής.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Για ποιους λόγους παρατηρήθηκε σημαντική ναυτιλιακή και εμπορική δραστηριότητα σε πολλές περιοχές του ελληνικού χώρου στη διάρκεια του 18ου αιώνα;

Μονάδες 14

ΘΕΜΑ Β2

Ποιο ήταν το πολιτικό πρόγραμμα του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος Ελλάδος (1918);

Μονάδες 11

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις και τις πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, να αναφερθείτε:

- α. στον τρόπο με τον οποίο πραγματοποιήθηκε η αγροτική αποκατάσταση των προσφύγων της Μικρασιατικής καταστροφής από την Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων (ΕΑΠ) (μονάδες 13) και
- β. στο σύστημα που τηρήθηκε για τη στέγαση των αγροτών Μικρασιατών προσφύγων (μονάδες 12).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η «κατά τρόπον παραγωγικόν» εγκατάσταση των προσφύγων επιχειρήθηκε με συστηματικό τρόπο και πήρε κυρίως τη μορφή της αγροτικής αποκατάστασης, κατά την οποία θα παρέχονταν, εκτός από γη, τα σχετικά μέσα για την καλλιέργειά της. Όπως ανέφερε αναλυτικά ο Διευθυντής Αγροτικής Αποκαταστάσεως της Επιτροπής Αποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ) [...] οι αγρότες πρόσφυγες, εξομοιωθέντες προς τους ντόπιους ακτημόνες, δικαιούνταν αγροτικής αποκατάστασης, η οποία συνίστατο στην παραχώρηση βιώσιμων γεωργικών κλήρων, στη στέγαση με την ανέγερση κατοικιών αγροτικού τύπου και στον εφοδιασμό τους με σπόρους, μεγάλα και μικρά ζώα, γεωργικά εργαλεία, κάρα [...] για όσο διάστημα αναμένονταν τα αποτελέσματα της πρώτης καλλιέργειας - πολλές φορές και κατά το δεύτερο έτος από την εγκατάστασή τους.

Ελένη Μπενέκη, «"Ο υποφαινόμενος αγροτικώς εγκατεστημένος εις τον Συνοικισμόν...": Τεκμήρια από την αποκατάσταση Μικρασιατών προσφύγων» στο Ιάκωβος Δ. Μιχαηλίδης (επιμ.), *Ψηφίδες της αγροτικής αποκατάστασης των προσφύγων του 1922*, Αθήνα 2023, σελ. 220 (διασκευή).

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η κατασκευή των κατοικιών έγινε με δύο τρόπους: 1) με ανάθεση σε εργολάβους, 2) με τη χρησιμοποίηση του προσφυγικού εργατικού δυναμικού υπό την καθοδήγηση των υπηρεσιών της Επιτροπής. Στην πρώτη περίπτωση, πολλοί από τους εργολάβους αντιμετώπισαν σοβαρές δυσκολίες, κυρίως στις περιοχές όπου είναι προβληματική η μεταφορά καθώς και η εξεύρεση υλικών και εργατικών χεριών. Παράλληλα η Επιτροπή δεν έχει λόγους να είναι ιδιαίτερα ευχαριστημένη από τις υπηρεσίες των εργολάβων, ιδιαίτερα όταν οι τεχνικοί μας υποχρεώνονται να

παραλαμβάνουν εργασία κακής ποιότητας υπό την πίεση των άμεσων αναγκών για τη στέγαση των προσφύγων. Ο δεύτερος τρόπος συνίσταται στην παροχή προς τους πρόσφυγες ξυλείας, κεραμιδιών και καρφιών, υλικών δηλαδή που θα πρέπει να μεταφερθούν από μακριά, καθώς και χρημάτων για την πληρωμή των μαραγκών και των χτιστάδων. Οι πρόσφυγες παρέχουν την ανειδίκευτη εργασία και εκτελούν τις μεταφορές των υλικών. Ένας εργοδηγός επιβλέπει την ποιότητα και την ποσότητα της εργασίας και δίδει προκαταβολές σε χρήμα ή είδος ανάλογα με τη σημειούμενη πρόοδο.

Απολογισμός δράσης της ΕΑΠ (1926) για τα τρία πρώτα χρόνια λειτουργίας της. Κοινωνία των Εθνών, *Η εγκατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα*, Αθήνα 1997, σελ. 65-69.

ΘΕΜΑ Δ1

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις και τις πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται να παρουσιάσετε:

- α.** τις θετικές εξελίξεις που προκάλεσε το κίνημα του Θερίσου (μονάδες 15) και
- β.** την πολιτική κατάσταση, όπως αυτή διαμορφώθηκε μετά τον θρίαμβο της πολιτικής του Βενιζέλου μέχρι και τον Αύγουστο του 1906 (μονάδες 10).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η αποτίμηση του Κινήματος του Θερίσου από τον ίδιο τον Βενιζέλο: «... Εις τον Κρητικόν Λαόν ουδείς πλέον αρνείται δικαίωμα γνώμης, και γνώμης κυρίας, επί της εθνικής αυτού εξέλιξεως. Το Κρητικό Ζήτημα ανεγνωρίσθη ως κατ' εξοχήν εθνικόν ζήτημα και όχι δυναστική απλώς υπόθεσις [...]. Αι [...] ελευθερίαι του Κρητικού Λαού απεδόθησαν και πάλιν εις αυτόν αρτιώτεραι, ησφαλισμέναι δε διά νέου πολιτεύματος, το οποίον επεβλήθη κατόπιν μιας επαναστάσεως και το οποίον μετέθηκε τον άξονα της πολιτικής δυνάμεως προς το μέρος του λαϊκού παράγοντος.».

Απόσπασμα από άρθρο του Ελευθερίου Βενιζέλου στην εφημερίδα «Κήρυξ» των Χανίων (27 Απριλίου 1907) (διασκευή).

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η [Διεθνής] Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η παραμονή του πρίγκιπα Γεωργίου στη θέση του ύπατου αρμοστή θα δυσχέραινε την ομαλή εξέλιξη της πολιτικής ζωής της Κρήτης, προκρίνοντας ως προσφορότερη λύση την άμεση ένωση του νησιού με την Ελλάδα. Κάτω από την επίδραση των διαπιστώσεων της εξεταστικής επιτροπής, [...] οι Δυνάμεις κατέληξαν τον Ιούλιο του 1906 στην υιοθέτηση ενός συνολικότερου σχεδίου για τη διευθέτηση του Κρητικού ζητήματος: [...] αναδιάρθρωση της χωροφυλακής με παράλληλη δημιουργία πολιτοφυλακής κάτω από την εποπτεία απόστρατων Ελλήνων αξιωματικών- [...] απόσυρση, τέλος, όλων των ξένων στρατιωτικών δυνάμεων από την Κρήτη. [...]

Αντώνης Κλάμης, «Στο κλουβί της Ελλάδος της στενής μας κλεισμένοι»: Πολιτική και διπλωματία της ελληνικής εθνικής ολοκλήρωσης 1821-1923, Αθήνα 2019, σελ. 216-219 (διασκευή).

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Η Β' Συντακτική Συνέλευση των Κρητών, που ανέλαβε να εκπονήσει νέο Σύνταγμα, εξέδωσε μέσα σε ατμόσφαιρα εθνικής συμφιλίωσης το ενοτικό ψήφισμα της 30ής Ιουλίου 1906. Το έργο της ανασυγκρότησης άρχισε πάλι και οι Μεγάλες Δυνάμεις παραχώρησαν στην κυβέρνηση της Κρήτης δάνειο 9.300.000 γαλλικών φράγκων και ρύθμισαν συνάμα το ζήτημα των τόκων των προηγούμενων δανείων.

Στο καθαρά πολιτικό θέμα σημειώθηκαν και νέες εξελίξεις. Με νέα απόφασή τους, που ανακοινώθηκε στις 14 Αυγούστου 1906, οι Μεγάλες Δυνάμεις παραχωρούσαν στον βασιλιά των Ελλήνων Γεώργιο Α' το δικαίωμα να διορίζει εκείνος τον Ύπατο Αρμοστή της Κρήτης. Αυτό ήταν ένα πολύ σημαντικό βήμα στην προώθηση του Κρητικού Ζητήματος.

Θεοχάρης Δετοράκης, *Ιστορία της Κρήτης*, Ηράκλειο 1990, σελ. 448-449.